

El cas de les tres decisions: detecta els biaixos que ens fan triar malament

Estudi de cas sobre els biaixos cognitius que distorsionen les nostres decisions. A partir de tres situacions reals adolescents, l'alumnat identifica el biaix que opera en cada una (pressió de grup, cost soterrat, excés d'optimisme) i proposa com decidir de manera més racional.

DURADA

50 min · 1 sessió

AGRUPAMENT

grups xicotets (3-4) + posada en comú

UNITAT 4

Com prenem decisions

MATERIALS

- Fitxa amb els tres casos impresa (una per grup, inclosa davall)
- Targetes amb els cinc biaixos definits (incloses davall)
- Pissarra per a la posada en comú
- Bolígrafs

ENCAIX CURRICULAR · Sabers C.1, C.2, C.3, C.4, C.5 · Comp. específiques CE4 · Comp. clau CPSAA, CC, CCL

Plantejament

En la unitat hem vist el procés racional de cinc fases per a prendre decisions. Però les persones no decidim com a màquines perfectes: ens influïxen dreceres mentals anomenades **biaixos** que sovint ens porten a triar malament. Conèixer-los és el primer pas perquè no ens manegen.

Este cas presenta tres situacions quotidianes d'un adolescent i demana a l'alumnat que actue com a analista: detectar quin biaix opera en cada una i proposar com aplicaria el procés racional per a decidir millor. Treballar amb casos aliens permet vore amb claredat allò que en el cap propi costa reconèixer.

Objectius didàctics

- Identificar els principals biaixos que distorsionen les decisions adolescents.
- Relacionar cada biaix amb una fallada concreta del procés racional de decisió.
- Proposar correccions pràctiques per a decidir amb més cap.
- Reconèixer que detectar el biaix en altres ajuda a detectar-lo en un mateix.

Targetes de biaixos

PRESSIÓ DE GRUP · faig el que fa el grup encara que no ho vullga.
 COST SOTERRAT · seguisc en alguna cosa dolenta "perquè ja he invertit molt".
 EXCÉS D'OPTIMISME · "a mi no em passarà res dolent".
 CONFIRMACIÓ · només busque informació que em dona la raó.
 IMMEDIATESA · preferisc el premi d'ara encara que em perjudique després.

Els tres casos (fotocopiables)

Cas 1 — La festa. A Leo no li ve gens de gust anar a una festa el dissabte, té un examen important el dilluns. Però tot el seu grup va i li diuen «no sigues raro». Acaba anant-hi, torna tard i suspén.

Cas 2 — L'acadèmia. Nora fa dos anys que està apuntada a una acadèmia d'un idioma que ja no li interessa i en la qual va fatal. Quan pensa a deixar-ho, es diu: «amb tots els diners i el temps que hi porte ficats, no puc deixar-ho ara».

Cas 3 — El monopati. A Iván li encanta el monopati i mai no usa casc. «Jo controle, això els passa als novençans.» Un dia cau i es trenca el canell just abans dels exàmens.

Passos

- 1. Enquadrament i repartiment de biaixos (8 min).** El professor presenta les cinc targetes de biaixos amb un exemple ràpid de cada una. Cada grup rep la fitxa dels tres casos.
- 2. Detecció del biaix (15 min).** El grup identifica quin biaix opera en cada cas (pot haver-hi més d'un) i ho justifica amb una frase del text. Cas 1 → pressió de grup; Cas 2 → cost soterrat; Cas 3 → excés d'optimisme.
- 3. On va fallar el procés? (12 min).** Per a cada cas, el grup assenyala en quina fase del procés racional de cinc fases es va equivocar el personatge i per què el biaix li ho va provocar.
- 4. Reescriptura de la decisió (10 min).** El grup reescriu un dels tres casos: com hauria decidit el personatge si haguera aplicat el procés racional i detectat el seu biaix a temps? Redacció breu.
- 5. Posada en comú (5 min).** Cada grup exposa un cas. El professor tanca recordant que el truc pràctic és **donar-se un moment abans de decidir** i preguntar-se «estic decidint o em està decidint un biaix?».

Criteris d'avaluació

CRITERI	DESCRIPCIÓ	PES
Identificació del biaix	Associa cada cas al biaix correcte i el justifica	30 %
Connexió amb el procés	Assenyala en quina fase del procés racional va fallar cada decisió	25 %
Reescriptura de la decisió	Proposa una decisió millor i raonada	25 %
Treball en grup i exposició	Participació equilibrada i exposició clara	20 %

Variants i extensions

- **Variant cas propi (anònim).** Cada alumne escriu en privat una decisió seua en la qual creu que va actuar un biaix. No s'entrega; s'usa només per a la reflexió final.
- **Connexió amb l'activitat 4.** L'exercici de «Batxillerat o FP» es beneficia molt d'això: abans d'aplicar la matriu de decisió, convé preguntar-se si la pressió de grup o l'excés d'optimisme estan influint en les puntuacions.